

Prof. Ing. Ladislav Ševčík, CSc.
Technická univerzita v Liberci
Fakulta strojní
Katedra částí a mechanismů strojů
Studentská 2
461 17 Liberec

Oponentský posudek disertační práce

Ing. Jakub Chmelař

„Využití povrchových akustických vln pro monitorování mazací vrstvy mezi valivými elementy a dráhou ložiska“

Studijní obor Konstrukční a procesní inženýrství

Na základě žádosti číslo 951/12921/O/2019 prof. Ing. Tomáše Jirouta, Ph.D, proděkana pro VVČ FS ČVUT v Praze, jsem vypracoval tento oponentský posudek na výše uvedenou disertační práci.

Rozbor práce

Práce byla rozdělena do 8 kapitol. V kapitole 1 je úvod do problematiky mazání, motivace a vymezení tématu je v kapitole 2. V kapitole 3 je přehled současného stavu řešení. V kapitole 4 jsou vytyčeny cíle práce. V kapitole 5 je model ložiska a EHL mazací vrstvy kontaktu. V kapitole 6 je návrh experimentu s využitím matematických modelů. V kapitole 7 je popsán a proveden experiment snímání mazací vrstvy prostřednictvím povrchových akustických vln. V kapitole 8 je závěrečné shrnutí.

a) Dosažení v disertaci stanoveného cíle

Hlavním cílem této práce bylo vyvinutí a ověření metody sledování mazacího filmu mezi valivými elementy a dráhou ložiska, prostřednictvím monitorování charakteristik šíření aktivně buzených povrchových akustických vln.

Dílčí cíle:

1. Vytvořit propojený matematický model válečkového ložiska a elastohydrodynamického kontaktu.
2. Vytvořit mapu provozních mazacích režimů.
3. Provést návrh a konstrukci testovacího zařízení ložisek.
4. Navrhnout a provést experimentální měření s cílem sledování mazací vrstvy v ložisku.
5. Vyhodnotit signál šíření povrchových akustických vln.
6. Porovnání výsledků měření s predikcemi získanými modelováním.

Lze říci, že v průběhu práce byly všechny cíle postupně splněny a náležitě okomentovány.

b) Úroveň rozboru současného stavu v disertaci řešené problematiky

V práci byl proveden detailní rozbor současných poznatků, který navazuje na dosavadní výsledky výzkumu v oblasti mazání valivých ložisek.

Rozbor současného stavu vychází z teorie Hertzova tlaku, elastohydrodynamického kontaktu, Reynoldsovy rovnice, vlivu tření, vlivu drsnosti a profilu povrchu, vlivu mazání. Dále vychází ze základů Striebeckovi teorie a z teorie vzniku podpovrchových trhlin. V práci byl proveden rozbor monitorování mazací vrstvy metodou optickou, elektrickou, mechanickou - vibrodiagnostikou.

c) Teoretický přínos disertace

Teoretickým přínosem práce je rozpracování problematiky monitorování mazací vrstvy v tribologických rozhraních. Teoretickým rozбором byl vysvětlen fyzikální princip formování mazací vrstvy. Bylo provedeno teoretické vyhodnocení chování povrchových akustických vln. Byl proveden teoretický rozbor výsledků simulačních výpočtů a měření akustického signálu.

Důležitým přínosem je korelace výsledků experimentů s předpokládanými teoretickými výpočty.

d) Praktický přínos disertační práce

Diagnostika ložisek, predikce vzniku poruch, zejména povrchových trhlin.

Optimalizace provozních parametrů v režimech plně rozvinuté mazací vrstvy.

Vyhodnocení výsledků měření signálu akustického snímače.

e) Vhodnost použitých metod řešení

Idea postupu řešení je logická a systematická. Kapitoly uspořádává logicky za sebou tak, jak práce musela postupovat, aby byla zachována návaznost činností. Použité metody zcela odpovídají potřebám provedeného výzkumu a jsou využívány s jistotou, která dokládá vědecké schopnosti autora.

f) Způsob, jak byly použité metody aplikovány

Ve vědním oboru „**Konstrukční a procesní inženýrství**“ je tato práce přínosem zejména z hlediska nového netradičního přístupu k návrhu ložisek s ohledem na mazací vrstvu. Bylo využito měřicí a výpočetní techniky vybavené soudobým softwarem (Kissoft). Bylo navrženo, vyrobeno a testováno zkušební měřicí zařízení valivých ložisek. Porovnáním výsledků výpočtu s měřením, lze konstatovat, že měřicí metody byly použity v rámci možností soudobého technického a softwarového vybavení použity správně.

g) Prokázání odpovídajících znalostí v daném oboru

Disertant prokázal, že je schopen řešit zadaný úkol, že umí systematicky postupovat ve vědecké práci a že ovládá moderní výpočetní techniky. Práce shrnuje soudobé vědecké poznatky z výpočtů a testování valivých ložisek v oleji. Znalostí problematiky jsou na vysokém stupni.

Vyjádření k výsledkům a původnosti konkrétního přínosu práce

V práci jsou zcela konkrétní původní výsledky a to jak z oblasti metodické tak i experimentální. Citovaná literatura je v textu řádně označena. Ve vědním oboru „**Konstrukční a procesní inženýrství**“ je tato práce přínosem zejména z hlediska

použitých postupů návrhu mazání valivých ložisek a to jak teoretického modelu, tak i metodika vyhodnocení akustického signálu. Takovýto postup je aplikovatelný ve většině firem, kde se vykytují potřeby predikce poruchy ložisek.

h) Formální úroveň práce

Po formální stránce je práce zpracována na dobré technické úrovni. Je logicky uspořádaná a text je psán srozumitelně, bez většího množství překlepů a chyb. Některé formulace vět jsou těžkopádné, to však nemůže ovlivnit vědeckost práce. Bohužel v závěru mi chybělo uvést, jaká je tloušťka hydrodynamické vrstvy při provozu ložiska pod různým zatížením a v různých režimech otáček.

i) Hodnocení publikací disertanta

Je spoluautorem 36 výsledků uvedených v informační systém výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Je spoluautorem 9 publikací na konferencích vztahujících se k tomuto tématu a dále 1 patentu a 1 příspěvku v impaktovaném tribologickém časopise.

j) Celkové zhodnocení práce

Konstatuji, že předložená práce je zpracována na výborné odborné úrovni. Je patrné, že autor je v problematice velmi zkušený, protože ji řeší již delší dobu. To mohu dosvědčit i z osobních setkání na vědeckých konferencích, kde svou práci průběžně prezentoval. Kladně hodnotím praktický význam práce pro uživatele ložisek.

Připomínky k práci a otázky k obhajobě

Formální problematika:

V práci se vyskytují některé formální nedostatky, které nemají vliv na odbornost práce, namátkou např.:

1. Anglické popisky obrázků.
2. Značení jednotek, např. Mhz.
3. Dlouhé složené věty.

Otázky k obhajobě:

1. Jaká je tloušťka vrstvy při plně rozvinutém hydrodynamickém mazání?
2. Jakou roli a jaký vliv na velikost mazací vrstvy má tolerance uložení?
3. Proč nebyla testována doživotní náplň vazelínou?

Závěrečné vyjádření

Lze konstatovat, že všechny cíle práce byly splněny. Na základě výše uvedeného doporučuji dle zákona č. 111/1998 Sb. §47 disertační práci **Ing. Jakuba Chmelaře** k obhajobě a po úspěšné obhajobě doporučuji udělit disertantovi akademický titul

„doktor“.

V Liberci dne 6. 1. 2020

Prof. Ing. Ladislav Ševčík, CSc.